

השיעור השבועי

גליון מספר 446

הרב המקדים: הג"ר אשר וייס שליט"א
נאב"ד "דרכי תורה"

כותב ועורך השיעור:

הרב דכיר פריץ שליט"א

השיעור נמסר בכל מוצאי שבת בבתי"כ היזמים ומשודר דרך הליון והרדיו ובקוויס רבים. מיסודו של מרן רבינו עובדיה יוסף זיע"א

ר"ת	יציאה	כניסה	ידועלים
21:12	20:15	19:23	חל אביב
21:09	20:14	19:22	חיפה
21:13	20:17	19:26	באר שבע
21:09	20:14	19:22	

פרשת בחקותי | כ"ד אייר תשפ"ד

להפצת עלונים באזור מגוריך
התקשר: 053-4774733

הלכות ספירת העומר - ה

מורינו רבי עזרא עטייה

ברכת המזון על פחות מכזית. היתרי נישואין בבין הדין הגדול. תורת מרן זצ"ל לא תישבח לעולם. רבי עזרא עטייה זצ"ל. חשמל בשבת דאורייתא או דרבנן. תאורת לד. בישול במיקרוגל. הסופר את העומר בלא ברכה אם יכול לשוב ולספור בברכה. מנחה וערבית בפלג המנחה. שכח לספור את העומר ורוצה לסמוך על מה ששמע מהש"ץ

בויכוח הזה. כי לפני כששים שנה היה שיא הויכוח על זה. הרב אורבך היה צעיר, וכתב בספרו (מנחת שלמה ח"א סימן יב הערה 3) שהתווכח עם החזון איש (סימן ג אות ט) שטען שבהדלקת החשמל יש מלאכת בונה, שבונה מעגל חשמלי, ובכיבוי זה סותר על מנת לבנות, וכל חשמל הוא עיבור של אש שחייב עליו מדאורייתא, וכתב הגרש"ז, מאוד התפלאתי לשמוע דבר זה, וילדות היתה בי לומר שרק הראשונים היו יכולים לומר חידוש גדול כזה. אך החזון איש חזר והשיב, שלדעתו הוא פשוט ולא צריך להיות ראשון כלל לומר דבר כזה. ומרן שאל על כך את רבי עזרא עטייה, ואני הייתי נוכח, זהו "גדול שימושה יותר מלימודה" (ברמת 1), ולא רק לעשות לו כוס תה... אלא לשמוע מה הרבנים מדברים.

יוסף שמביא את דברי כולם, ספרדים ואשכנזים, חסידים וליטאים, אף אחד לא נפקד. יהי רצון שכל גדולי הדורות ראשונים ואחרונים יתפללו עליו לפני הקב"ה, שיזכה לאריכות ימים ושנים, בטוב ובנעימים, להמשיך להגדיל תורה ולהאדירה. וזכות התנא האלקי רשב"י תעמוד לנו ולכל ישראל, שנוכה בקרוב לביאת משיח צדקנו, אמן.

דברי מרן שליט"א: חזק וברוך לרב הגאון המפורסם רבי אשר וייס ה' ישמרהו ויחייהו, יש לו ספרים חשובים, שיעורים נפלאים, איך בונה אותם בצורה יפה, הוא מהנדס גדול... הכל אצלו בצורה מסודרת, קושיות ותירוצים... לפני כ-13 שנה מרן התחנן אליו ממש שישכים להיות הרב הראשי לירושלים, הוא לא רצה ומרן לחץ עליו. אם היה נבחר לרב ראשי לירושלים היינו זוכים לאורו. אבל לא מאוחר, עכשיו ב"ה הכסא פנוי... מרן אהב מאוד את הרב, ראה שהוא הולך בדרך נכונה, עם פוסקים וסברא ישרה. לפני כמה חודשים שלחתי לו מכתב באיזה פסק מחודש מאוד, האדמו"ר מצאנז שליט"א (גליון בצילא דמהומנותא, וגליון דברי תורה) מספר על המגיד הקדוש מטריסק, שביליל שבת בצע על חלה גדולה, טעם ממנה פרוור קטן, אכל עין של דג, וברוך ברכת המזון, כי היה שבע מזה. ומביא לו סימוכין מאביו הדברי יציב (סי' רסא אות ד, טו). ותמהתי על זה, אטו מי שעשה ניתוח קיצור קיבה או זריקות של דיאטה ושבע מאכילה פחות מכזית, יברך ברכת המזון? לדבריו כן, אבל להלכה לא יברך (עין גליון השיעור השבועי תשפ"ד פר' תולדות הע' 4, ופר' תרומה הע' 2). ורציתי לשמוע את דעתו של הרב וייס. שלחתי לו מכתב והוא החזיר תשובה, בן פורת יוסף, זכיתי לכון לדבריו, שכתב דברים נכונים. חזק וברוך לכבוד הרב, ימשיך להגדיל תורה ולהאדירה. חזק ואמץ.

ברשות כבוד חבר בית הדין הגדול הגאון הרב זבדיה כהן שליט"א, אנחנו יושבים כל יום ראשון בבית הדין, ועכשיו כשאנו מכהנים כנשיא ביה"ד הגדול,

הילולת רבי עזרא עטייה

א. 'מחר בלילה ליל י"ט באייר, חל היארצייט של הגאון רבי עזרא עטייה ראש ישיבת פורת יוסף. היה רבו של מרן זצ"ל, ומרן היה מדבר עליו וגם מדבר עמו בדחילו ורחימו. אני זכיתי בתור נער צעיר בגיל ארבע עשרה ויותר, שהייתי הולך אליו עם מרן בשבתות בצהרים, ומרן היה מדבר אתו בלימוד. גם בחגים, בפסח ובסוכות, מרן היה הולך אליו, ולוקח אתו את שלושת הבנים, חכם יעקב ע"ה, חכם אברהם ואנכי, והיו מדברים בלימוד.

חשמל בשבת

ב. אני זוכר השיחה של מרן זצ"ל עם רבי עזרא עטייה בדין חשמל בשבת, האם הוא מדאורייתא או מדרבנן. ומרן שאל אותו, איפה כבודו עומד

1 **מדברי הרב אשר וייס שליט"א:** בכל פעם שאני זוכה להיפגש עם ידיד נפשי מרן הראשון לציון שליט"א, זה משמח אותי, ואני רואה למול עיני את דמות דיוקנו של האבא הגדול, רבן של כל בני הגולה, מרן היביע אומר זיע"א. והראשון לציון שליט"א ממשיך את דרכו, מחד גיסא גודר גדר ועומד בפרץ, נלחם על קדשי ישראל, ומאידיך מכיל את כולם בלב גדול ורחב, ומנהיג ברחמים ובחמלה.

דיברנו על התקופה הקשה, מי האמין במוצאי שמחת תורה שיעברו שבעה חודשים ועדיין נהייה באמצע מלחמה קשה, ולא רואים את הסוף. בימים הראשונים כולם התפללו, וטבע האדם שבכל יום שחולף מתרגלים, אבל אנחנו מאמינים בכוח התורה, התפלה והחסד, ואנחנו מרגישים בצערם של ישראל, שבכל יום יש הרוגים, יתומים ואלמנות, אבות שמלווים את ילדיהם הצעירים לבית עולמם, אלפי פצועים, ובכל העולם כולו האנטישמיות גוברת, ויותר ממאה חטופים, איך אפשר להתרגל לצרות כאלה?! צריך להוסיף כמה פרקי תהלים בכל יום, עוד חצי שעה של תורה, כל אחד ואחד יתפלל יותר, ילמד יותר.

השנה שאין בידינו להשתטח על קברו של רשב"י, כתב המאור עינים (בישמח לב עמ"ס שבת), שכל העוסק בתורתו של צדיק ודבק במשנתו נחשב בידו כאילו משתטח על קברו. וכתב בספר חסידים (סי' רכד), שכל האומר דבר שמועה מפייהם של הצדיקים, הם מתפללים עליו למעלה ומליצים טובה עליו. וכן כתוב בספר מגיד מישרים (סוף שבת הרב), שאמר המלאך המגיד למרן הבית יוסף, דע לך, שהר"ף הרמב"ם והרא"ש מלמדים עליך זכות לפני הקב"ה, כי אתה מפרש דבריהם ופוסק כמותם.

חושבני שידיד נפשי מרן הראשון לציון שליט"א, כל גדולי ישראל מלמדים עליו זכות יום יום, כי אין כמותו מי שמצטט הרבה מדבריהם. אין כמו ילקוט

מה נחשב בונה ופותר

ג. בחלק מהשיחה היו מילים בערבית, ורבי עזרא הראה לו איך דופקים מסמר בקיר, ואמר זה בונה, וכשמוציא את המסמר זה סותר, זו דרך בניה וסתירה, אבל כשמרים את הכפתור ויוצר מעגל חשמלי, כלומר שמחבר את החוט החיובי לשלילי ועל ידי כך נדלק האור, זו לא דרך בניה. דהיינו שלא הסכים עם החזון איש (הובא ב"ביב"א ח"ז האו"ח סימן לו אות ג). ופלא שבספרי "אור לציון" (ח"ב עמ' רסז, ח"ג עמ' רג, ריא) כתבו שחכם בן ציון חשש לחזון איש. ואולי בתור חשש בעלמא. [א.ה. אמנם באול"צ ח"ג (עמ' רו) כתבו: ואין לחוש לחשש בונה בהדלקת זרם חשמל. וכמו שנתבאר בח"ב וכו'. וזה צ"ע גדול].

תאורת לד

ד. היום רוב תאורת החשמל הם בנוורת לד, ויש נידון אם הדלקת לד היא מדאורייתא או מדרבנן. בעבר היה אצלי מהנדס אחד עם כל מיני מכשירים, והראה לי איך נוצר נורת הלד. וסיפר שהיה הר געש באיזו מדינה, ופרצה לבה², וכשהיא התייבשה נוצרו ממנה אבנים, ברמת הגולן

צריכים לדון בהיתרי נישואין לאשה שניה, או סנקציות, אשה שלא רוצה לקבל גט ומצערות את בעלה, או להפך, פעם זה עגונה ופעם זה עגון... תפקידו של נשיא בית הדין להטיל סנקציות, לא ממהרים לשלוח לבית סוהר, אבל עושים סנקציות אחרות. וגם אומרים לה שאם לא תסכים לקבל גט ניתן לו היתר נישואין, ואם זה אשכנזי נחתים מאה רבנים. היה אצלי ראש ישיבה חשוב מפורסם, לא אגיד את שמו, ואמר שאשתו קיבלה חולי אלצהיימר, לא מזהה אף אחד, ורוצה שאתן לו היתר נישואין. אמרתי לו: תבוא לבית הדין. אמר: אני מתבייש. הוא ראש ישיבה מפורסם, ולא מעוניין שכל העולם יראו אותו... אמרתי לו, תבוא אצלי ללשכה, ואזמין את מזכיר בית הדין שיבוא ויכתוב פרוטוקול, כמו שצריך על פי החוק. שמעתי אותו ונתתי לו היתר לקחת אשה שניה. אמר: אני אשכנזי, איך אחתים מאה רבנים, אני מתבייש... אמרתי לו: אסדר לך גם את זה. פניתי לכולל חשוב של ספרדים שלנו, שיש שם למעלה ממאה אברכים, ושלחתי את הנהג שלי להחתים את כולם. מי אמר שצריך מאה רבנים עם תפקידים בפועל או עם כושר לדיינות כנהוג, והם חתמו, ואותו רב כבר התחתן ב"ה והוא מודה לי.

זה התפקיד שלנו בתור נשיא בית הדין, יש לנו תיק שצריך היתר נישואין, אבל מחר ל"ג לעומר וביטלו את הדין, ובהמשך השבוע נשב על התיק. היה רב ראשי אחד יחד עם מרן, שלא הסכים לחתום על היתר נישואין לאשה שניה, אמר: היד שלי לא תחתום נגד הרמ"א (אה"ע סי' א"י)! אבל זה קוראים לו בוחבוט או אלמליח, לא אפשרתיין או רובינשטיין... והם קיבלו הוראות מרן השלחן ערוך (שם, ועל יב"א ח"ה אה"ע סי' א אות א, ח"ז אה"ע סי' ב, ז, ח"ח אה"ע סי' ב אות ג, ח"ט אה"ע סי' א, כד). אנחנו מכבדים את האשכנזים, באמת אוהבים אותם, אבל זה לא קשור, זה ענין הלכתי! אנחנו קיבלנו הוראות מרן והאשכנזים הוראות הרמ"א. אבל הוא לא רצה בשום פנים לחתום. מרן פעל אז שיעשו שינוי בחוק, שלא צריך שיחתמו שני הרבנים הראשיים, אלא מספיק שיחתום נשיא בית הדין. ואכן מלפני כ-45 שנה החוק אומר שמספיק חתימת נשיא בית הדין הגדול. אחר כמה שנים, היה רב אחר שגם הוא לא רצה לחתום, באמרו: לא אחתום נגד הרמ"א. וכך נשאר ערימות של תיקים. וסיפר לי אחד הרבנים הראשיים הספרדים, שכשנכנס לתפקיד בבית הדין, התחיל לחתום על תיקים אלו אחד אחרי השני... וכך חתם על עשרות תיקים של היתרי נישואין שהצטברו במשך הזמן. ב"ה אנחנו לא משיארים תיקים. אנחנו ממשיכים את המורשת של מרן, היום כל הדיינים לא יכולים לזוז בלי הפסקים של מרן. אנחנו מגיעים לכנסי הדיינים, ובאים דיינים בפועל, בדימוס, ולעיתים, וכולם אומרים לי: אנחנו לא יכולים לזוז בלי הפסקים של מרן בכל תחום, מרן נר לרגלנו!

יש כאלה שרוצים להשכיח את התורה של מרן, אבל אין מי שיכול, תורתו תישאר לדורי דורות! כתב הפרי מגדים בהקדמתו לחיבורו ולספרו נוטריקון, שלולי הדפוס היה נשכח זכרם של חכמים גדולים, אבל אדם שכותב ספרים חכמתו נשארת לעולם, וכשלומו מדים בספריו עולה ממדרגה למדרגה בעולם העליון. ומרן זכה לכתוב ספרים וכל הדיינים משתמשים בהם. וכי משהו בעולם הישיבות יכול להשכיח את תורתו של מרן? וכי מרן לא למד בשיבות? בימים למד בפורת יוסף, ובליילות למד בישיבת חברון, למעלה מעשר שנים.

יש שם אבנים שחורות שנוצרו מלבה של הר געש שהיה פעם שם. טחנו את האבנים הללו ועשו מהם אפר, ועל ידי כל מיני פטנטים, נוצר הלד. הוא נגע מכאן ומכאן ונהיה אור. מה זה? לד! לא הבנתי הכל כי אני לא מדען... אבל הוא הסביר והביא את כל המכשירים ללשכה, וקראתי לרבנים שהיו שם שיבואו ויראו. ולכאורה אין זו אש ממש, ורק לדברי החזון איש זה עיבור של אש וחייבים עליו מדאורייתא.

מיקרוגל

ה. גם במיקרוגל הרי הבישול נעשה על ידי גלים קצרים אלקטרו מגנטיים שמכים במהירות רבה על המוצר, החלקיקים בתוכו זזים במהירות רבה, וכך נוצר חום ומתבשל. מי שיכה בפטיש על שלחן מתכת, הוא יתחמם אף שאין למטה אש, כי ההכאה המרובה גורמת לחום. ואם כן, על איזה איסור עובר המבשל במיקרוגל בשבת? אמנם כשפותחים וסוגרים את דלת המיקרוגל יש מנורה שנדלקת ונכבית, אבל נניח שהמנורה נשרפה... עכ"פ במשכן היה בישול על גבי גחלים של אש, ולא גלים קצרים אלקטרו מגנטיים... ולכאורה הבישול בו מדרבנן. אבל לחזון איש זה יהיה

ב"ה התורה של מרן נמצאת גם אצל הספרדים וגם אצל האשכנזים, ובכל מקום ומקום.

הרב זבדיה נמצא איתנו בבית הדין הגדול, הוא צמוד לפסקים של מרן, וגם מקיים "ותשועה רבוב יועץ". הרב הגיע אצלי במויחד ברגל בשבת, לשאול אותי על איזה פטור מחליצה, ישבנו יחד וב"ה העלנו שאין צריך חליצה. הוא הולך בדרך של מרן 'כוחא דהיתרא', כמובן היכא דאפשר ולא סתם. היה אחד שכתב פסק, לגבי אדם שחי עם אשתו תשעה או עשרה חודשים, ועשה לה צרות, עד שנפרדו והוא ברח לחו"ל, ושם רימה את הדיינים שהוא רווק והתחתן שם, ולא היה מוכן לתת גט לאשתו הראשונה, רצה לנקום בה. ואותו דין כתב פסק להפקיע את הקידושין, שאילו היתה יודעת שכך ינהג לא היתה מתחתנת אתו. אבל כל אחד שמתגרש או מתגרשת אילו היה יודע לא היה מתחתן... הוא כתב פסק ארוך, ובערב שבת הגדול הביא לי אותו, ואמר: אם אפשר שכבודו יסכים איתנו, ולא נתיר בלי ההסכמה של כבודו. עברתי על זה לביל שבת, במשך כל הלילה ועברתי על הכל, אבל אין דמיון אחד נכון, עוד ראייה ועוד ראייה... כשפגשתי אותו אמרתי לו: תשמע, אתה לא צודק, אתה מתיר אשת איש לעלמא, זה כרת! יותר חמור ממזורים שהם אסורים בלאו. אנחנו עכשיו צריכים למנות דיינים, ובדקים שהם צמודים להלכה ויש להם יראת שמים. אני ב"ה אין לי נגיעות, לא בן ולא חתן ולא גיס שמועמדים לדיינות... ב"ה מעולם לא קידמתי בני משפחה! אני מחפש דיינים שילכו בדרך של מרן זצ"ל, כמו הגאון הרב זבדיה אשר פקיע שמייה, אנחנו נהנים ממנו בעיקר ממה שהולך בדרך של מרן. אשריו ואשרי חלקו, יגדיל תורה ויאדיר.

² הרי בשו"ת הלק"ט (ח"א סי' קפט) כתב, האש שלהבת שיוצא בין ההרים מה טיבו, ומהו לבשל בה בשבת, האם זו אש גמורה כמו שהיה במשכן שחייב עליה או לא? ותיאר שניצוץ מן השמש נבער במוצא הגפרית ומשם האש יוצא. ונרחיב. היום כולם יודעים שכדור הארץ עגול, אבל פעם חשבו שהוא מלבן או מרובע, וכבר בזוהר (ויקרא דף י"ט) כתב רשב"י שהעולם עגול, וכאשר במקום אחד יש אור במקום אחר חושך. גם התוספות (ע"ז מא. ד"ה ככדור) הביאו בשם הירושלמי (פ"ג דע"ז ה"א), שאלכסנדר מוקדון עלה למעלה עם כדור פורח, וראה שהעולם עגול והאוקיינוס עוטף אותו. בעולם יש בערך 16 ק"מ עפר ואבנים, תהום וכו', וגם כוח בעירה, ועוד 16 ק"מ, ומי שיחפור בירושלים 32 ק"מ לערך, יגיע למנהטן... ורק כשחומר הבעירה פורץ לאויר העולם בפתח הר הגעש, הוא הופך ללבה רותחת, אבל בתוך כדור הארץ אין אש, כי אין שם חמצן, ולכן העולם לא רותח, וכמו בחתונה שמישהו רוקד ומוציא אש מהפה, וכי יש לו אש בתוך הבטן?! יש חומר בעירה שכשמיגע לחמצן נדלקת אש. וכך גם בהר הגעש, אפשר לראות תמונות באנציקלופדיה (לבית ישראל אות ה). כך הסביר בשו"ת הלק"ט שהיה לפני כ-350 שנה, והוא כבר ידע. לא צריך אוניברסיטה, מי שילמד תורה כל החיים, ידע הכל! פעם אמרתי את הנ"ל ומרן ישב לידי והקשיב, ובסוף התפעל ואמר: כבודו מדען!... נהנה מהסיפור על כדור הארץ, והכל מהתורה שלנו.

דאורייתא. כי יש כאן עיבור של אש, מלבד בונה וסותר. ויש שייעתא לדבריו מהמאירי (שבת לט.), שמי שיחמם סיד על האש, ואחר כך יוריד מהאש והסיד יתקרה, אם יתן מים צוננים לסיד, טבעו של הסיד לשוב ולהתחמם אף שכבר אין שם אש, ואסור לעשות כן בשבת. אבל המאירי מביא שיש ראשונים שהקילו בזה. [ושמא נחלקו במחלוקת החזון איש והרב אורבך, אלא שהמעייין היטב יראה שיש לדחות ואינו מוכרח כל כך].

עיבור של אש בלד

ו. על כל פנים לדברי החזון איש גם הלד הוא עיבור של אש שאיסורו מדאורייתא, ואף שדיבר לגבי מלאכת מבשל, הוא הדין למלאכת מבעיר, ומה גם שלדבריו יש בזה בונה וסותר. אבל יש אומרים שסוף סוף אין בלד אש, ורק יוצא ניצוץ, ועל ידי פטנט זה מאיר, ולדבריהם זה דרבנן. וכנראה שהחזון איש ראה ברוח קדשו שיבוא יום ויהיו מנורות שאין בהם חוט להט, ויקילו הרבה שיחשבו שהוא דרבנן, ויקילו גם בלד, וידליקו ויכבו בשבת ח"ו, איזה צורה של שבת זו... לכן בא וחדש שיש בחשמל איסור בונה וסותר...

מבחינים של רבי עזרא

ז. כשהייתי בישיבה קטנה, רבי עזרא עטייה היה בוחן אותי, מה אתה לומד? ולפעמים לא הייתי משיב כהוגן, מרוב התרגשות. שהיה לנו מורא מחכמים, היינו רועדים מהם, וכמו שאמר איוב (כט. ח) "ראוני נערים ונחבאו". מרן זצ"ל סיפר לי שבהיותו בחור בן 15, כשהיה הולך ברחוב ורואה את הראשון לציין הרב עוזיאל מגיע לקראתו, היה מחפש כניסה של איזה בנין ונכנס, עד שהרב יעבור. היו רועדים מרבנים. אבל היום כשרואים רב נגשים אליו: הרב, תתן לי ברכה, תתן ברכה לאמא שלי, לסבתא שלי... הדור נהיה יותר עז, אבל אז היה מורא מהרבנים. וכאשר רבי עזרא שאל ולא עניתי טוב, היה עוזר לי ומתחיל, תוס' הקשו... והייתי נזכר ועונה לו. היה מתחשב בנו, לא היה תקיף, למרות שהיה חלאבי... ובכל פעם נתן משהו, היתה לו צלחת של תמרים ועל כל תשובה נתן תמור... היה גברא רב, והיה לו מאור פנים.

אהבת רבי עזרא למרן

ח. בסוף ימיו אמר לבנו שיבדל לחיים טובים הגאון רבי דוד עטייה ה' ישמרהו: איפה רבי עובדיה, מזמן לא ראיתי אותו. זה היה בשנת תש"ל, כשמרן היה גר בתל אביב, ורבי דוד התקשר למרן ואמר לו: אבא שלי שואל איפה אתה, מזמן לא ראה אותך! מרן השיב לו שיבוא. ונסע במיוחד לירושלים. כשהגיע דיבר אתו, וזה כבר היה בסוף ימיו ובקושי דיבר. בערב שאל שוב: איפה חכם עובדיה, לא ראיתי אותו מזמן... אמר לו בנו: אבא, הוא היה אצלך היום!... היה אצלי? אני לא זוכר... זה כבר היה בסוף ימיו. אבל זה רק מראה את האהבה שהיתה לו למרן. וכאשר מרן היה יוצא מביתו, היה מלווה אותו, והולך יחד עם גרביים, עד המדרכה. רבי עזרא אהב אותו, וידע את כוחו. גם האשכנזים כיום מכירים, יביע אומר, יחווה דעת, חזון עובדיה, ילקוט יוסף, וכן מאור ישראל על הש"ס, שהוא ספר נפלא, הפלא ופלא.

סתירה במרן

ט. מחר ליל האזכרה של מורינו רבי עזרא עטייה, ונאמר חידוש בשמו³. כתב מרן בשלחן ערוך (סימן תפט סעיף א): המתפלל עם הצבור מבעוד יום, מונה עמהם בלא ברכה, ואם יזכר בלילה יברך ויספור. והוסיף הרמ"א: ואפילו

³ איני יודע כמה יש בדור שלנו שזכו לשמוע ממונו חידושים, או שבחן אותם. אני לא יחיד, אבל אין הרבה. כשנפטר אמרתי לראש הישיבה שלנו: רבי עזרא עטייה נפטר, ואני רוצה לנסוע להלוויה. אמר: מי זה? אני לא מכיר אותך, אל תיסע!... ושמעתי לו. מי יכול להפר את דבריו של ראש הישיבה?! אבל היה לי צער שלא הייתי בהלוויה. לא כולם הכירו אותו. יש רבנים שלא מכירים בכלל רבנים ספרדים, והיום זה השתנה, בזכות מרן שהכיר לכולם את כל הפוסקים

ענה אמר על ברכת הקהל, אם היה דעתו שלא לצאת, יחזור ויברך ויספור בלילה. ע"כ. חכם אפרים לניאדו שהיה מגדולי רבני חלאב לפני כ-230 שנה, בספרו דגל מחנה אפרים (או"ח סי' ג ד"ה וכן התימה), הקשה סתירה במרן, שבסעיף ד' כתב: מי ששואל אותו חבירו בין השמשות כמה ימי הספירה בזה הלילה, יאמר לו: אתמול היה כך וכך, שאם יאמר לו היום כך וכך, אינו יכול לחזור ולמנות בברכה. אבל קודם בין השמשות, כיון שאין זמן ספירה אין בכך כלום. ע"כ. ובבית יוסף הביא מקור לזה את האבודרהם (עמי' רמב) על פי דברי הרמב"ם (פ"ו מהל' תמידין ומוספין הל' כה), שאם מנה ולא בירך, יצא ואינו חוזר ומברך, כי הברכות לא מעכבות את המצוות. והרי לעיל בסעיף ג' כתב מרן, שהמתפלל עם הציבור וספר עמהם בלא ברכה, חוזר בלילה וסופר עם ברכה. כך הקשה הדגל מחנה אפרים.

יישוביו של רבי עזרא עטייה

י. בא רבי עזרא עטייה (בספר עלה עזרא עמי' צא) וכתב ליישב, שבסעיף ד' רק טוב לכתחילה שיאמר אתמול היה כך, או שישמן ביד כמה היום ולא יאמר בפיו, אבל זה לא מעכב, ולעולם אם ספר בלא ברכה יכול אחר כך לברך ולספור, כמו שכתב בסעיף ג'. אך מיד חזר בו, כי בסעיף ד' מרן המשיך וכתב: שאם יאמר לו היום כך וכך, אינו יכול לחזור ולמנות בברכה. ומשמע שזה מעכב מן הדין, שהרי כלל בידינו ספק ברכות להקל, ויש לחוש למאן דאמר מצוות אין צריכות כוונה, שכבר יצא ידי חובה, ובפרט בספירה שסוף סוף ספר [כמו שהסביר בחק יעקב בריש ס' תפט], ושוב אינו יכול לברך. ואם כן הדרא קושיא לדוכתא, הסתירה מסעיף ג' לסעיף ד'.

מדובר קודם בין השמשות

יא. ושוב כתב ליישב, שמה שמרן כתב בסעיף ג' שהמתפלל עם הציבור מבעוד יום מונה עמהם בלא ברכה, הכוונה היא קודם בין השמשות, וכיון שספר מבעוד יום, יכול לשוב ולברך בלילה. ושוב דחה, שהרי מדובר שהציבור ספרו את העומר בברכה, ואיך אפשר לומר שבירכו קודם בין השמשות? ועוד, שאם עוד לא הגיע זמן הספירה, מה הענין שיספור עמהם? והרי כתב הרשב"א (בתשובה סימן קנד, רלה) שקודם השקיעה עדיין לא הגיע כלל זמן הספירה. והגם שלדעת רבי יהודה (ברכות כו.) כבר מפלג המנחה נקרא ערב, וכתבו הראשונים, התוס' (ברכות ב. ד"ה מאומתי) ורבינו יונה והמאירי והרא"ש ועוד (שם, ובריש ברכות), שנוהגים להתפלל ערבית מבעוד יום, שכן הגמרא (ברכות כו.) פסקה: דעבד כמור עבד ודעבד כמור עבד, כל אחד יעשה כמי שירצה. מכל מקום יש לחלק בין ספירת העומר לתפלה וקריאת שמע, כדלהלן (אות ד').

תרתי דפתרי

יב. ואמנם יש אומרים שביום אחד לא יתפלל מנחה וערבית אחר פלג המנחה קודם השקיעה, כי זה "תרתי דפתרי", ורק בשני ימים שונים נוהגים כך, וכן משמע בשלחן ערוך (סימן רלג סעיף א), אבל המנהג שעושים תרתי דפתרי אפילו ביום אחד. לפני למעלה מששים שנה היינו הולכים בשבתות להתפלל בפורת יוסף, וכשהיינו הולכים להתפלל מנחה של ערב שבת, הוא כבר היה חוזר מערבית. ולא רק בשבת שתגיד אולי כיון שקיבל עליו שבת נחשב לילה, אלא גם בחול היה נוהג כך.

שני שבילין

יג. הסטייפלר בקהילות יעקב⁴ (ברכות סי' א) כתב לדמות דין זה לדין (בטהרות פ"ה מ"ה) שני שבילים שיש באחד מהם טומאה, ולא ידוע באיזה מהם, בימינו או

הספרדים, חקרי לב, פתח הדביר, מאמר מרדכי, רבי חיים פלאג', רבי יעקב פראג'. הגאון הציץ אליעזר הביא חידושי תורה רבים בשם רבנים ספרדים, והיה בקי בדבריהם.

⁴ זה ספר יפה מאוד, בזמני כשלמדתי בישיבות, לא למדו בגלוי בסדר א' בספר הזה, כי המחבר היה עדיין חי, ואצל הליטאים לא מן הראוי ללמוד בספר של מישהו שחי... היו לומדים חידושי ר' חיים, הגר"ז, ברכת שמואל. אבל בלילות

בשמאלי איפה יש טומאה... - ועבר באחד מהם, ובא לחכם ושואל אותו האם הוא טמא או טהור? הדין שספק טומאה ברשות הרבים להקל. ואם אחר הלך בשביל השני, אם כל אחד בא בפני עצמו מטהרים את שניהם. ואפילו באו לשאול בבת אחת, מן התורה שניהם טהורים. ולפי זה בתפלות שהן מדרבנן - ולהרמב"ם (פ"א מהלכות תפלה ה"א) תפלה אחת ביום מדאורייתא, והיא שחרית - יש להקל בספק אפילו כשיש תרתי דסתרי, זיל הכא קמדחי לה זיל הכא קמדחי לה, וספק דרבנן לקולא. תראו איזו מתיקות! וכך המנהג שלנו הספרדים, תלכו למוסאיוף ותראו שמתפללים מנחה וערבית אחת אחרי השניה. אמנם בקהילות יעקב, כל מה שהסביר הוא למה אין תרתי דסתרי בשני ימים שונים, אבל ביום אחד, סבירא ליה שיש תרתי דסתרי. דהא בטהרות איתא שאם באו לשאול יחד שניהם טמאים. מ"מ כיון שמנחה וערבית דרבנן אנו סומכים על זה ועושים תרתי דסתרי אפילו ביום אחד.

תמימות תהינה

יד. ולכאורה, אם סופר את העומר לפני השקיעה, לכל הפחות ריווח שאם ישכח לספור בלילה, יצא ידי חובה לדעת רבי יהודה, וכן כתב בחידושי הגהות על הטור (סימן תפ"ט), שכמו שסומכים על רבי יהודה לענין תפלת ערבית וקריאת שמע מפלג המנחה, כ"ש בספירת העומר. ואם כך נוהגים בקריאת שמע שהיא דאורייתא, כל שכן לדין שספירת העומר מדרבנן. אבל יש מקום לחלק, ערבית זמנה בערב, וקריאת שמע התורה תלתה בזמן שכיבה וקימה "בשכבך ובקומך", ולא בלילה ויום, ומה שאין כן בספירת העומר שצריך "תמימות תהינה", ורק לאחר שהיום שעבר חלף הלך לו מתחיל היום הבא. ועל כל פנים לדברי הרשב"א הנ"ל - הביאו הבית יוסף - לא מועיל שיספור בין השמשות. ולפי זה אין לומר שבסעיף ג' מרן דיבר על מי שספר קודם בין השמשות, שיכול לספור שוב. וחזרה הקושיא.

מדובר בבין השמשות

טו. רבי עזרא עטייה מתרץ תירוץ שלישי, שמה שכתב מרן שמונים מבעוד יום, הכוונה שגמרו ערבית אחר השקיעה, בבין השמשות שהוא ספק יום ספק לילה, ומן הדין אפשר לספור ספירת העומר בבין השמשות, כמו שכתבו התוס' (מנחות סו. ד"ה זכר). והצבור התפללו מנחה וערבית מוקדם, ולא יכולים לחכות לצאת הכוכבים, ולכן עושים כעיקר הדין וסופרים בברכה אחר השקיעה. וכתב הב"ח (ר"ס תפ"ט) - היה לפני כ-400 שנה - שמנהג העולם לברך ולספור בין השמשות. וכן כתב המהרש"ל (בתשו"ס יג), וכן כתבו עוד אחרונים. אבל הוא רוצה להחמיר, וכמו שכתב מרן (בסעיף ב) שהמדקדקים אינם סופרים עד צאת הכוכבים, "וכן ראוי לעשות". ומפני שחושש שמה

ישכח לספור, לכן כתב מרן שיספור איתם בבין השמשות בלי ברכה, וזה יהיה כמו תנאי, שאם ישכח לספור בלילה⁵, מתכוין לצאת בספירה זו, ואם יזכור, אינו יוצא בספירה זו אלא בספירה שיספור בלילה, ואז יוכל לשוב ולספור אחר צאת הכוכבים בברכה. אבל העונה לחבירו כמה היום לעומר, הוא סופר בסתם, וחוששים שיוצא בזה ידי חובה. וכי תאמרו, לכאורה יש ספק ספיקא, שמה יום שמה לילה, ושמה מצוות צריכות כוונה. יש לדון אם מועיל ספק ספיקא לאותו יום, ויש עוד לפלפל בזה (עי' ילקו"י סה"ע עמ' רסה).

ימליץ טוב בעדינו

טז. זהו תירוץ של ראש הישיבה חכם עזרא עטייה, והדברים יהיו לעילוי נשמתו הטהורה, כי על ידי שאומרים מדברי תורתנו, הוא עולה ממדרגה למדרגה. אנחנו עושים לו טובה, והוא יחזיר לנו טובה, כי יש יחסי גומלין, וכשאנחנו עושים טובה בשביל הנפטרים שנמצאים למעלה, הם יעשו בשבילנו. כמה אנחנו צריכים ישועות, בפרט בתקופה הזו שיש מלחמה בדרום ובצפון, כמה נהרגים כל יום, וכואב הלב, כמה חיילים מאבדים את חייהם, כואב הלב! יש לנו ב"ה גם חיילים אוהבי תורה, בעלי אמונה, רוב עם ישראל מאמינים בקב"ה. צריך להמשיך להתפלל עליהם חזק בכל יום. זו תקופה שצריכים זכויות בעם ישראל, במלחמה כל כך קשה שלא היתה מאז קום המדינה, שרוצים להשמיד להרוג ולאבד, לא רק כאן בארץ, אלא גם בחו"ל ובהגא, וצריכים להרבות זכויות לעם ישראל. עולם הישיבות מחזיק את העולם! העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים (אבות פ"א מ"ב). והקב"ה יחזיר גם את כל החטופים לביתם, לחיים טובים ולשלום, ונשמע בשורות טובות ישועות ונחמות. אמן ואמן.

מודעה רבה לאורייתא!

בשמחה רבה הננו לבשר, כי הופיע ויצא לאור הספר שרבים ציפו לו
"ילקוט יוסף - ברכות"
 כרך א'
 מסימן קנ"ח - עד סימן קע"ו
 למרן הראשון לציון, פוסק הדרה, הגאון
 רבינו יצחק יוסף שליט"א

 ניתן להשיג בחנויות הספרים המוכרות!

גמרת, תיקח, אבל תדע שבעזה"י אכתוב ספר על שבת ויהיה יותר יפה! גדר עונה היא שלא להתנהג בגאווה ויהירות, אבל להכיר את כוחו מותר. מרן ידע את כל הפוסקים, לא היה כמותו בידעת התורה. תבדקו ותראו, תקראו קהילות יעקב על שבת, ספר מתוק ויפה, ותקראו מאור ישראל על שבת, איזה יופי!

⁵ היום בא אלי מיישהו וסיפר לי שאתמול בלילה לא ספר את העומר, באו אליו אנשים מיד אחרי עלינו לשבח, ואמרו לו: שבת שלום, ודיברו אתו, ולא שם לב לברך. ובבוקר גם כן לא ספר. אבל שמע מהשליח ציבור, ורוצה לסמוך על זה להמשיך לספור עם ברכה. אמרתי, אם היית סופר בעצמך ביום בלי ברכה, היית יכול להמשיך ולברך, אבל כששמעת מהש"ץ בכלל לא התכוונת לצאת, ולכן אין להקל כל כך ולסמוך על מאן דאמר מצוות אין צריכות כוונה. די לנו לסמוך על מה שכתב התרומות הדשן (ח"א סי' לו) והביאו בבית יוסף (סי' תפ"ט), שאם ספר ביום בלא ברכה יכול להמשיך למחרת עם ברכה, והני מילי בספר בעצמו, ולא בשמע מאחר בלא כוונה (ועי' ילקו"י סה"ע עמ' קפג).

היינו לומדים קהילות יעקב, תענוג! ספרים מלאים וגדושים. והיום ארבעים שנה אחר פטירתו ודאי שכולם לומדים בספריו הרבה.

מרן למד את כל הסט קהילות יעקב, וכך היה המעשה, כשהיינו גרים בתל אביב היה שולח אותי בכל כמה חודשים לקנות לו ספר קהילות יעקב, ואני הייתי בחור צעיר, והייתי נוסע בקו 400 לסטייפלר, והיה מוכר לי בכסף מלא. היה שואל, מה אתה לומד, סוכה או ביצה? איזה ספר אתה רוצה? לא היה מוכן למכור את כל הסט, כי אחר כך ישימו את הספרים בארון ולא ילמדו בהם, הניסיון מוכיח. עד שקניתי ממנו את הסט כולו, ובינתיים הכיר אותנו. פעם באתי לסטייפלר, היתה לו נזילה במקרר - מהמקררים של פעם... - והוא והרבנית ע"ה היו לבד בבית, והתחיל לדחוף את המקרר, ועזרתי לו, ואחר כך הבאנו מגב ויחד עמו הוצאנו את המים. זו זכות!

מרן היה שם את הספר קה"י ברכב הוולוו - מדובר בשנת תשכ"ח תשכ"ט תש"ל - וקורא בו, ונהנה מאוד. היה הסכם בינינו שכשגומר ספר נותן לי אותו במתנה, ולכן יש לי את כל הסט... כשגמר את הספר על שבת, קרא לי ואמר: